

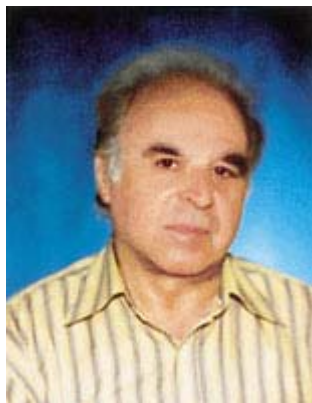
Τα προβλήματα στα ΑΕΙ, η ανεργία και η νοοτροπία μας

Του ΝΙΚΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ *Ψυχολόγος, πρώην συμβούλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, καθηγητής Παν/μίου

Πολύ έμπειρος και λογικός συνομιλητής μου πρόσφατα, που όταν πληροφορήθηκε την ιδιότητά μου έσπευσε να με ρωτήσει για τη γνώμη μου σχετικά με την ίδρυση ιδιωτικών ΑΕΙ, ήταν θετικός ο ίδιος, γιατί «έτσι δεν θα χρειάζεται να πηγαίνουν στο εξωτερικό τα παιδιά για σπουδές». Ενας γιος του σπούδασε στο εξωτερικό, χωρίς πάντως στη χώρα μας να έχει αξιοποιήσει το πτυχίο στην εργασία του. Με την επισήμανσή μου ότι κάποιες εξετάσεις (άλυτο πρόβλημα κι αυτό!) θα υπάρξουν και στα ιδιωτικά ΑΕΙ και στην ερώτηση, τι θα έκανε αν ο γιος του αποτύγχανε, η απάντησή του ήταν ότι θα τον έστελνε και πάλι στο εξωτερικό!

Είναι συχνά αποκαλυπτικές οι συζητήσεις με τους απλούς ανθρώπους. Η απάντησή του αυτή οδηγεί τη σκέψη σε κάτι που φαίνεται να αποτελεί μια πολύ βασική πτυχή-αίτια του προβλήματος.

Πρόκειται για την αξιέπαινη, κατ' αρχήν, έντονη τάση του Έλληνα γονέα για επένδυση στην εκπαίδευση και για απόκτηση κάποιου πανεπιστημιακού πτυχίου σε συνάρτηση με την επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών.

Δεν είναι λύση

Από την άλλη πλευρά, είναι γνωστό ότι πολλοί πτυχιούχοι, ακόμη και με μεταπτυχιακούς τίτλους ή και διδακτορικό, εσωτερικού ή εξωτερικού, είναι άνεργοι. Θα λύσει λοιπόν το πρόβλημα των σπουδών και της εργασίας η ίδρυση ιδιωτικών (κατ' ουσίαν) πανεπιστημίων; Ασφαλώς όχι. Σίγουρα θα τα αυξήσει. Αλλού λοιπόν βρίσκονται τα προβλήματα.

Αν υπάρχουν ιδιώτες που δεν αποσκοπούν στο κέρδος και θέλουν να βοηθήσουν την πολιτεία στα θέματα της παιδείας, γιατί δεν μιμούνται π.χ. Μετσοβίτες; (Πβ. «Μετσόβιο Πολυτεχνείο»). Και από την πλευρά της πολιτείας: Αντί να αντιμετωπιστούν τα ποικίλα οικονομικά και οργανωτικά προβλήματα των ΑΕΙ, και ασφαλώς η κομματικοποίηση, επιδιώκεται η μεταφορά της κατάστασης που επικρατεί στη γενική εκπ/ση (πβ. ιδιωτικά, φροντιστήρια κ.τλ.), έτσι που θα ευτελιστεί και εδώ η δημόσια (ανώτατη) εκπ/ση. Σαν τη μάνα που αφήνει σε ξένα χέρια τη φροντίδα του μονακριβού παιδιού της.

Θα υπάρξουν μάλιστα πολλές αρνητικές επιπτώσεις και θα δοθεί η δυνατότητα:

1) να πολλαπλασιαστεί ανεξέλεγκτα η εμπορευματοποίηση της γνώσης, αφού ορισμένοι θα μπορούν να παίρνουν πτυχίο, πράγμα το οποίο μέσα από κανονικές διαδικασίες δεν θα ήταν δυνατό, με τις γνωστές «ελληνοειδείς» μεθόδους, και

2) να έχουν νομιμοποιημένη εξουσία οι «ιδρυτές-ιδιοκτήτες», που σήμερα δεν έχουν (πβ. τη θέση του Μ. Σταθόπουλου στην ΕΤ πρόσφατα).

Ακόμη 3) θα σημειωθεί παράλληλα εξουδετέρωση και των τελευταίων πυρήνων αντίστασης στον κατήφορο απαξίωσης και ευτελισμού των δημόσιων πανεπιστημίων (πβ. υποψηφίους πρυτάνεις, Ελευθεροτυπία, 15-5-06).

4) Και τα ιδιωτικά ΑΕΙ θα προσθέσουν ανέργους!

Ετσι είναι αξιέπαινη η αντίδραση όλων σχεδόν των πανεπιστημιακών δασκάλων αλλά και των φοιτητών. Προφανώς έχει γίνει αντιληπτή η σοβαρότητα του προβλήματος οι πολλαπλές αιτίες και επιπτώσεις του. Καλό σημάδι, αν σχετίζεται με την ουσία των προβλημάτων. Όμως, νομίζω ότι είναι ανάγκη να γίνει συνείδηση ότι μια κύρια αιτία αυτών είναι η νοοτροπία μας. Αυτή φαίνεται να είναι συνδεδεμένη με έναν φαύλο κύκλο.

«Ραστώνη»

Σ' αυτόν κυριαρχούν συχνά απaráδεκτες αντιλήψεις και πρακτικές για την απόκτηση πτυχίου [πβ. ενδεικτικά τη συχνή επιδίωξη της βάσης (το αποκρουστικό γνωστό 5!) στη βαθμολογία και τις πανθολογούμενες αντιγραφές στα δημόσια πανεπιστήμια], που συνδέονται με: έλλειψη αυτογνωσίας και διάθεσης για σωστό επαγγελματικό προσανατολισμό, «απάνθρωπη», σχεδόν, υποτίμηση κάποιων μορφών εργασίας ή επαγγελμαμάτων στην κοινωνία μας και παθολογική μερικές φορές (;) σύνδεση απόκτησης πτυχίου ή/και (μόνιμης!) θέσης με «ραστώνη» (π.χ. «να δουλεύω λίγο και να κερδίζω όσο γίνεται πιο πολλά» και άλλα παρόμοια).

Συνοπτικά χρειάζεται: 1) Συνειδητοποίηση και διόρθωση ορισμένων αρνητικών πτυχών που αφορούν τη νοοτροπία όλων μας και 2) στήριξη των προτάσεων και αποφάσεων για την επίλυση προβλημάτων, όπως τα συζητούμενα, σε ευρείας μορφής επιστημονικές εμπειρικές έρευνες και διαπιστώσεις με δεδομένα στατιστικά, αριθμητικά και ποιοτικά, των πτυχών κάθε επιμέρους θέματος (π.χ. αριθμός και διάρκεια εργαζόμενων και «αιώνιων φοιτητών», αίτια φυγής στο εξωτερικό, ποσοστό με αποτελεσματικές σπουδές, τομείς και αξιοποίηση σπουδών των φοιτητών εσωτερικού και εξωτερικού κτλ. κτλ.).

Δεν φτάνουν οι επιτροπές

Δεν είναι επαρκείς πλέον οι όποιες επιτροπές και οι πολύτιμες ασφαλώς εμπειρίες των ειδικών μελών τους (το γνωστό «σοφών» χαρακτηρίζει τη νοοτροπία μας).

Ετσι μόνο μπορούν να υπάρξουν και αντίστοιχες προσδοκίες επίλυσης των προβλημάτων με τα προτεινόμενα μέτρα. Διαφορετικά ματαιοπονούμε. Και το χειρότερο: δεν μπορούμε, ίσως, να ελπίζουμε.

Γιατί, τόσο ειδικά όσο και γενικότερα, «όπου παρακμάζει η επιστημονική έρευνα, αποξηραίνεται και η διανοητική ζωή ενός έθνους, πράγμα που οδηγεί στο μαρασμό πολλών δυνατοτήτων μελλοντικής ανάπτυξης» (Α. Einstein, Πώς βλέπω τον κόσμο, μτφρ. Μ. Ζωγράφου - Μεραναίου, Αθήνα 1952, σ. 31).

Πέρα όμως από τα παραπάνω, είναι νομίζω ανάγκη φοιτητές, γονείς, πανεπιστημιακοί δάσκαλοι και υπεύθυνοι πολιτειακοί παράγοντες να βλέπουμε τη γνώση ως εφόδιο ή στοιχείο μόρφωσης, ως ανάπτυξη ικανοτήτων που καθιστούν το άτομο θετικό και δημιουργικό, δηλ. ως αγαθό καθαυτό.

Κάτι δηλ. που μόνο το δημόσιο πανεπιστήμιο συμβολίζει και μπορεί ουσιαστικά να εγγυηθεί.

Ετσι άλλωστε θεραπεύτηκε η γνώση-μόρφωση στο πλαίσιο του ελληνικού, δικού μας πολιτισμού: ως ατίμητο και αδιαπραγμάτευτο προσωπικό απόκτημα. Η συνέπειά μας, ακόμη και ως εξαίρεση (;), σε αυτό θα ήταν πράγματι τιμητική.